

במרחב

קפה, בתי עסק, מלונות — הכל היה קרבן ללהבות שנאת המצרים.

מכוניות משטרה, מכביאש ואמבולנסים דהרו ברחובות. המשטרה ניסתה לפזר את המפגינים, אולם ממדי ההפגנות עלו על כל אשר היה עד כה בקהיר, המשטרה נאלצה להסתפק בתפיסת עמדות הגנה סביב בנייני השגרירויות הנורות ומשרדי הממשלה. גם סביב ארמון עבדין בו ישב אותה שעה המלך פארוק בסעודה חגיגית עם קציני צבא גבוהים לכבוד הולדת יורש העצר, הוגברה השמירה. כי בין סיסמות השנאה לאנגלים השמיע הקהל גם קריאות בוז למלך, האליל שנפל. הוא מכר אותנו לאנגלים! צעקו מפגינים. הוא אשם ברצח השוטרים!

כעבור כמה שעות נאלצה הממשלה לבקש מפארוק כי יועיק יחידות צבא להחזיר את השקט בעיר. לא היתה זאת פנייה פורמלית בלבד למלך המחזיק את תואר "מפקד ראשי של כוחות הים, האוויר והיבשה". שליטתו של פארוק על הצבא היא דבר ממש ביותר. לפקודתו עומד מוחמד חידר באשא, ראש המטה המצרי ושר הצמרת הצבאית.

תוך שעות ספורות השתלטו יחידות הצבא על העיר. משוריינים ונושאי ברנים הסתובבו ברחובות, פיזרו את ההמונים, ירו מעל לראשי שים ובמקרים גם אל תוך הקהל. תוליות מוזיינות היטב תפסו עמדות בנקודות התורפה, קיבלו לידיהם את משמר העיר. עם רדת ליל היו הרחובות שוממים מאדם, זרועים שבויי זכוכית ומטלטלים. ממרכז העיר התאכזו תימרות עשן ומדי פעם פלחה יריה את האויר.

בשדור חדשות הערב, תודיע רדיו קהיר כי המלך הכריז מצב צבאי, מינה את מוסטפא א-נחאס מושל צבאי עם סמכויות גרורות. אולם המושל החדש לא נודע לש"בוע נחת רבה מסמכויותיו: 24 שעות לאחר מינויו התרסק על דלתו שלוח המלך שהביא עמו מכתב מפארוק — הודעה על פיטורי הממשלה.

בהעזה מפתיעה ביצע פארוק את זממו בני חאס, השתמש בנושק האוויר שנחאס עצמו הפקיד בידיו — שלטון צבאי מוחלט על כל הארץ.

תורכיה חגיגה ראווה לשעה

לחושבי איסטנבול יש מעלה אחת גדולה: הם אוהבים לצחוק. לא חשוב מתי, לא חשוב על מה, העיקר לצחוק — אפילו אם הנושא הוא תושבי איסטנבול.

את הקרבן האחרון לחוש הומור זה אפשר לכוון בקיצור כ-1953. ליתר דיוק נגוע הדבר לתכניות — או לחוסר התוכניות — לחגיגת היובל ה-500 לכיבוש קונסטנטינופול, כפי שאז נקראה, בידי חיילי השולטן מוחמד השני לישי העותומני ב-1453.

במרכז השיחות והבדיחות של בתי הקפה והפיליטונים של העיר נהג עומד מוסד הידוע בשם ועד לחגיגת יובל ה-500 של הכיבוש והשנים שבאו אחריו.

מחציתו השנייה של השם אף זיכתה את כל העניין בתשומת לב המיוחדת של דוגן נאדי, אחד מסובי העתונאים הסטיריים של תורכיה, הכותב בקביעות בגימוריות המופיע באיטני בול. "הועדה המסכנה", כתב נאדי, "עומדת במ

בוכה. כי הגה הגיעה שנת 1952 ואין כל ספק שמאחוריה עומדת לבוא גם 1953. עד כאן הכל הולך לפי תכנית הועד. החיסרון היחיד הוא שהעד השני של התכנית — הארגון — מפגר במקצת. כשתגיע 1953, מנבא הכתב, "לא יהיה עדיין שום דבר!". אולם אין הוא נבהל ממצב זה; יש לו פתרון פשוט מאד: "למה לדאוג?" הוא שואל. "כל מה שדרוש הוא סידור חוש של

אלינחאס רצה להעביר את הפיקוד המעשי על הצבא לידי שר בטחון מפלגתי אולם נאלץ, לבסוף, להכנע לפארוק, ולקבל נאב חידר באשא. חלק ניכר מכווח של חידר נובע מן העובדה כי בידו רשות יחיד להעלות או להוריד בדגרה.

על המשמר. על מנת להבטיח שירות תקין במעבר תעלת סואץ, מסיירות סירות-מנוע מזוינות של הצי הבריטי את מימיה יומם ולילה.

השם. למה לא לקרוא למוסד: ועד לחגיגת השנים שבאו אחרי יובל ה-500 של הכיבוש? ואו, כשהיו מוכנים, כל מה שיהיה על האדונים האלה לעשות הוא לקבוע איזו שנה היא שאנו צריכים לחוג!

בדי רעש מיותר. אולם כל הצחוק הזה מכסה, למעשה, רגישות עמוקה של האיסטנבולים לעירם. מאז נקבעה אנקרה ב-1920 כבירה החדשה עליידי מוסטפא כמאל לא הסתגלו תושבי איסטנבול למצב אשר בו הפכה עירם העתיקה, בעלת מסורת השלטון מימי הקיסרות הרומית, לעיר שנייה במעלה. מוסטפא כמאל ותנועת ההתעוררות שלו העמידו את הדגש על ניתוק כל הקשרים עם איסטנבול שהפכה במרוצת השנים סמל התנחלות ורקבון הקיסרות העותומנית. אולם עתה, לאחר שרעיונות המהפכה הכמאלית הספיקו להכות שרשים והפכו — בחלקם הגדול — מקובלים בדרכי החיים התורכיים הרשו תחורים אט אט לכמה ממנהגיהם הישנים. יחד עם זה חוזרת איסטנבול למקומה הישן כ"פנינת המזרח", חורה הגוררת אתה התעניינות רבה — המצטמצמת לעת עתה בביקורת ודקירות הומוריסטיות — לחגיגת היובל.

אולם ביצוע התכניות אינו תלוי בתושבי העיר בלבד. "הממשלה אינה מעוניינת לעורר יותר מדי רעש סביב החגיגות", הכריז אר קומנדו ברקר, חבר החצר המארגן. "היא חוששת פן תיפגענה ארצות זרות מסוימות." אף כי לא הוסיף הנואם שום הערה לדבריו, ראו בהם רוב הנוכחים רמז ליוון, מולדת התרבות הביזנטית שפרחה בקונסטנטינופול לפני — ואף אחרי — הכיבוש העותומני וגם לרוסיה אשר צאריגראד, עיר הקיסרים היתה לה למטרה משך זורות רבים.

מכל מקום הצליחה הכרזתו של ברקר להעלות את מתח האווירה בכמה מעלות. "איש לא יעמוד בפני רצון התושבים אשר אבותיהם שפכו את דמם על תומות העיר לחוג יובל נעלה זה!" קרא בהתרגשות עיואת אקיסמאן, חבר שני של אותו ועד.

ההצעה הפשוטה. למעשה לא היתה זאת ישיבה רגילה של הועד. הוא התכנס לדון בהתפטרות חברי ועד הפועל שלו שמחו על "האישיות הכללית" לכל העניין. האווירה הלכה והתחממה, חברים התחכחו מכל עבר, הטיפו וצעקו עד שמושל איזור איסטנבול, ד"ר פכראדין גוקאי (הממלא גם תפקיד ראשעיר), קם ועזב את אולם הישיבות כמחאה על ההתנהגות הפרועה.

ואז קם הגנרל הוקן חליד גוקטוג, ותיק קרבות הוזכר עדיין את ימי השולטן, ונשא נאום לוהט מרוב רגשות פטריוטים ואהבה לעירו. "אם תבחרו בי לנהל את הועד הפועל החדש תהיה חגיגה הראווה לשמה ולשם העיר!" הוא הבטיח.

החיכוך נמשך שעות רבות עד אשר לבסוף החליטו הנוכחים לקבל את הבטחת הגנרל, בחרו בו כיושבי ראש הועד הפועל החדש. אולם בזאת לא חוסל החיכוך הגדול — הוא נמשך ביתר שאת בבתי הקפה ומעל דפי העיתונות.

אם גם הועד החדש ייכשל, כתב דוגן נאדי, "אני מעמיד לרשותו את הצעתי הפשוט שה תקודמת — לדחות את החגיגות!"

להירות. כל מכונית עוברת בדיקה ואילו המפקדה הראשית מסתגרת מאחורי גדר תיל גבוהים.

